

# Cultura

Recerca històrica

## Almenys tres andorranans van lluitar per l'exèrcit francès a la Gran Guerra

Del lauredià Benet Huguet es conserva la fitxa del ministeri de Defensa; els altres són Fèlix Babot i Valentí Naudi

**E.J.M.**

ANDORRA LA VELLA

¿Què hi feien almenys tres andorranans –Benet Huguet, Fèlix Babot i Valentí Naudi– lluitant amb els francesos a la Gran Guerra? “Com que Andorra és una zona de frontera entre Espanya i França, el més probable és que aquests andorranans estiguessin treballant a França, en el sector de l'agricultura o la pagesia”, argumenta David Martínez, coautor, juntament amb Joan Esculies, de *12.000! Catalans a la Primera Guerra Mundial* (Ara Llibres).

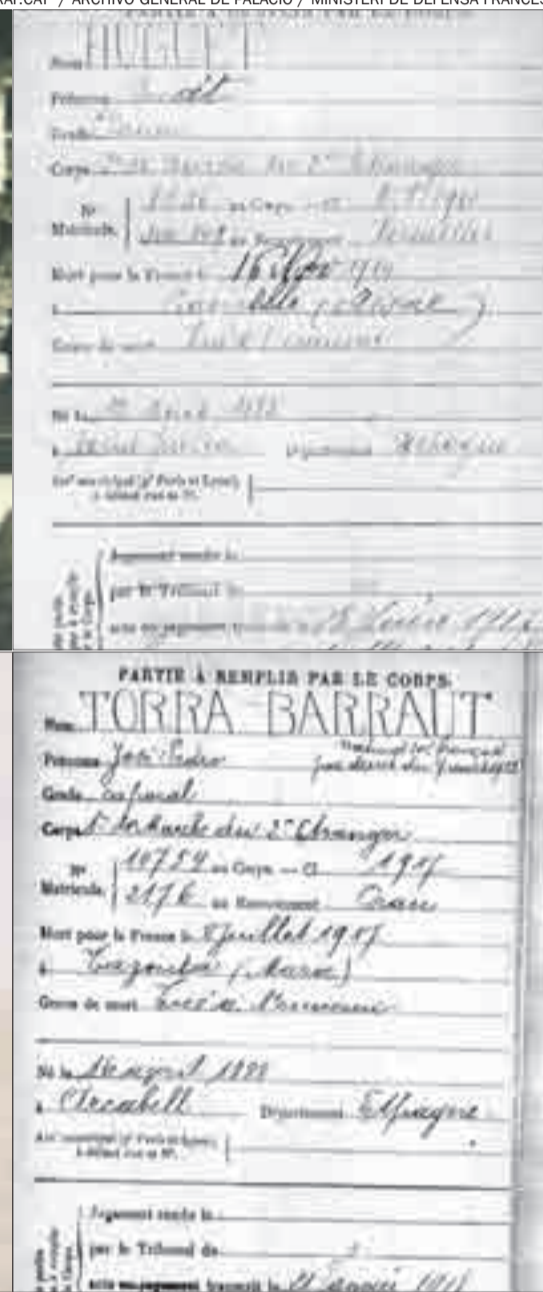
En aquesta recerca històrica, Martínez i Esculies han escodrintat a fons l'arxiu del doctor Joan Solé i Pla (1874-1950), dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Solé i Pla era independentista català, afí al president Macià, i va contribuir a crear el mite dels 12.000 voluntaris catalans allistats a la legió estrangera francesa durant la Primera Guerra Mundial. El metge es va cartejar amb tants catalans al front com va poder, i entre els que va localitzar i els que esmentaven a les missives en va comptar un miler. Dos dels andorranans, Babot i Naudi, només són mencionats en les cartes. De l'altre hi ha la fitxa al ministeri de Defensa de França.

La fitxa presenta Benet/Benoit Huguet, corneta de la legió estrangera, nascut el 12 d'abril de 1885 a Sant Julià, *Espagne*, diu al document. Huguet va morir *tué à l'ennemi* (“mort per l'enemic”) el 16 de novembre de 1914 a Aisne, al front occidental. Huguet, doncs, va participar poc temps en la guerra ja que la contesa bèl·lica va esclatar l'agost del 1914.

A més dels andorranans, els autors de la investigació han localitzat entre les cartes del doctor Solé i Pla i les fitxes de Defensa tres alturgellencs a la Gran Guerra: Josep Estany, nascut a Estamariu el 1896, i desaparegut en batalla el juliol de 1916 al front occidental; Josep Torra i Barraut, nascut a Arcavell el



'WWW.MEMOGRAF.CAT' / ARCHIVO GENERAL DE PALACIO / MINISTERI DE DEFENSA FRANCÈS



A dalt, sardanes a la plaça d'Andorra la Vella el 1918, mentre Europa es batia en la Gran Guerra. A baix, un soldat abillat amb l'uniforme de la Primera Guerra Mundial: cavall, llança, fusell i màscara antigàs. Al costat, les fitxes del ministeri de Defensa francès de l'andorrà Benet Huguet i l'alturgellenc Josep Torra Barraut.

1888 i mort el juliol de 1917 al Marroc, i Climent Albós, de la Seu d'Urgell, de qui només es té constància del nom.

Però, com ja hem plantejat abans, ¿què hi feien uns pirinencs a la Gran Guerra? “Potser davant d'una crisi de treball es van enrolar a la legió estrangera”, afegeix Martínez, professor de geografia i història a l'IES Mollet del Vallès. “Suposem que molts d'ells ja treballaven al camp al sud de França i es van enrolar a la legió via Perpinyà i des d'allà els van enviar al front”, raona.

Si hi havia més andorranans lluitant per França potser es descobrirà en els pròxims anys. Els arxius de la legió estrangera es desclassificaran quan hagi passat un segle i, per tant, a partir de l'agost que ve es començarà a aixecar el secret de la documentació. Si algun investigador s'hi posa (qui sap si Martínez i Esculies) hi ha feina fins al 2018 remenant papers que continuen arxivats sota pany i clau. El professor Martínez, però, creu que la feina que va fer el doctor Solé i Pla ja va ser molt reveladora i gairebé definitiva.

Però, ¿si Solé i Pla va localitzar uns 950 catalans –i andorranans– d'on surt la xifra de 12.000 voluntaris? “La xifra la va dir el diputat dels Pirineus Orientals Emmanuel Brousse i ràpidament la premsa catalanista la va fer seva”, aclareix l'investigador. “Però si busquem els catalans controlats pel catalanisme, realment l'arxiu del doctor Solé i Pla només parla d'uns 950. De vegades, agosaradament, parla d'uns 2.000. En tot cas, 12.000 era allò en què volia creure el món catalanista d'aleshores.”

“Els voluntaris s'inscriuen en l'estratègia internacional, en l'estratègia internacional, en l'anomenaven els catalanistes, per buscar fora d'Espanya el reconeixement de la seva personalitat i d'una possible autonomia política i, fins i tot, independència política.” L'estratègia, però, va ser un fracàs ja que en acabar la guerra “ni els francesos ni el president nord-americà Wilson van fer cas de les aspiracions d'autogovern de Catalunya per haver participat en la guerra”, admet Martínez.

¿Topa ara Catalunya amb una situació similar?